

Najava modernizacije Bloka 3 Termoelektrane Tuzla (TE), kojom bi se energija dobijala spaljivanjem drvenog otpada iz šumarstva i drvne industrije, ili RDF/SRF goriva, zabrinula je ekologe.

Reč je o otpadu koji se dobija preradom i presovanjem određenih vrsta komunalnog i industrijskog otpada.

Oni smatraju kako Bosna i Hercegovina nema goriva koje se proizvodi od komunalnog otpada, te da će u ovom bloku trošiti RDF uvezen iz Evrope.

Razlog za zabrinutost su iskazali nakon što je Javno preduzeće Elektroprivreda Bosne i Hercegovine 8. septembra potpisala sporazum sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD). Time je počeo projekat modernizacije Bloka 3 Termoelektrane (TE) u Tuzli, vredan 50 miliona eura.

Šta je planirano?

Projektom je planirano da novi Blok 3 u budućnosti energiju dobija spaljivanjem biomase umesto uglja.

U Elektroprivredi BiH priznaju kako još ne znaju koje su mogućnosti Bloka 3 TE Tuzla, niti koliko je razvijeno tržište biomase u Bosni i Hercegovini.

“Mi smo počeli projekat uzgoja biomase (brzorastuće vrbe) na području Tuzlanskog kantona na zapuštenim rudarskim površinama rudnika uglja Kreka i rudnika mrkog uglja Đurđevik kako bismo videli kako se to inače radi i koja je biomasa prikladna za ovo podneblje”, kaže direktor Elektroprivrede BiH Admir Anđelić.

Tvrdi i da je celi projekat zamišljen kao spaljivanje drvene mase, a ne RDF goriva. Ipak, ne isključuje mogućnost da će i to biti rađeno u bloku 3 TE Tuzla.

“U Tuzlanskom kantonu se trenutno završava prva ekološka deponija u opštini Živinice. Projektom izgradnje je predviđena i proizvodnja RDF i SRF goriva. Ukoliko taj projekat bude doveden do kraja, naravno da ćemo ispitati takvu mogućnost. Mi to vidimo kao šansu sa zbrinjavanjem otpada. Da li će to biti rađeno na bloku 3, to ćemo da vidimo”, kaže Anđelić. No, Denis Žiško, iz ekološkog udruženja Aarhus centar u BiH ističe za Radio Slobodna Evropa (RSE) da je uvidom u tehničku dokumentaciju projekta uočio da bi Blok 3 mogao koristiti i RDF/SRF goriva.

“Naše mišljenje je da je bio masa samo pokriće kako bi se opravdala rekonstrukcija toga, a da će u konačnici većina energenta koji će se koristiti u tom bloku ustvari biti otpad, odnosno RDF koji će se uvoziti iz Evrope”, ocenjuje on.

Navodi i da Bosna i Hercegovina nema proizvodnju RDF-a niti sistem razdvajanja otpada. Da bi se došlo do RDF-a, morate imati uspostavljen sistem selekcije otpada na izvoru, a za to

su potrebne i velike količine otpada. Prema podacima koje ja imam, da bi bila isplativa spalionica otpada, potrebna je količina otpada koja se prikupi od milion i po stanovnika”, dodaje on.

Prema evropskim direktivama o otpadu, kaže Žiško, otpad više nije obnovljiv izvor energije. “Evropske direktive više neće dozvoljavati da se tolike količine materijala koje su potrebne za RDF spaljuju, nego će se morati dokazati da se ti materijali reciklirali, pošto su to materijali koji se mogu reciklirati.”

Istovremeno, iz Elektroprivrede BiH navode i da planiraju saditi brzorastuću vrbu na oko 1.600 hektara (ha) raspoloživog zemljišta na napuštenim rudnicima. Već je posađeno oko 12 ha.

Iz Elektroprivrede BiH navode i da planiraju saditi brzorastuću vrbu na oko 1.600 hektara (ha) raspoloživog zemljišta na napuštenim rudnicima. Već je posađeno oko 12 ha
Nataša Kovačević iz Bankwatch network, mreže koja okuplja organizacije centralne i istočne Evrope koje se bave pitanjima zaštite životne sredine i ljudskih prava, objašnjava za RSE da bi za sadnju dovoljne količine brzorastuće vrbe Elektroprivreda morala osigurati više od 6.000 ha površine. To je, prema njenim rečima, mnogo više od površina kojima preduzeće raspolaže.

Ona ističe da ove kulture zahtijevaju navodnjavanje, đubriva, prostor za sušenje zelene drvene mase, te da se spaljivanje velikih količina drvene mase ne može nazvati klimatski neutralnim.

“Kao jedno od rešenja za nedostajuće površine navodi se podugovaranje sa lokalnim poljoprivrednicima, gdje bi Elektroprivreda BiH delila sadnice, a uzimala sebi prihod od vrba”, kaže Kovačević.

I Manuela Naessl, direktorka EBRD-a za Bosnu i Hercegovinu, ističe da je EBRD pristala finansirati studiju izvodljivosti, koja bi do sredine naredne godine trebala utvrditi održivost ovakvog rešenja za dekarbonizaciju i prekid štetnih emisija stakleničkih plinova.

“Ima otvorenih pitanja o tome kako će biomasa biti proizvedena na održiv način, i uzgajanje će biti deo ove studije”, navodi Naessl.

Istorija bloka 3 TE Tuzla

TE Tuzla godišnje troši više od 3 miliona tona uglja i proizvede više od 40 posto struje, koju prodaje Elektroprivreda BiH. Višak toplote iz proizvodnog procesa kompanija prodaje lokalnom stanovništvu putem gradskog sistema grejanja.

Blok 3 TE Tuzla je najstarije postrojenje ove termoelektane. Do kraja godine mora prestati da proizvodi električnu energiju na ugalj u skladu sa direktivama Evropske unije o

industrijskim emisijama.

Elektroprivreda se obavezala da će do 2050. godine prestati trošiti ugalj i druga fosilna goriva i postepeno ugasiti stare termoelektrane.

Pet postojećih termoelektrana na ugalj u Bosni i Hercegovini su svrstane među najštetnija postrojenja po zdravlje prirode i ljudi u ovom delu Evrope.

Stanje u okruženju

Zemlje Energetske zajednice (države Zapadnog Balkana, Ukrajina, Moldavija i Gruzija) imaju preporuku da usvoje nacionalne energetske i klimatske planove, koji se odnose na period od 2021. do 2030. godine.

Ovaj plan je usvojila samo Severna Makedonija, dok je Albanija podnijela nacrt.

Emisije sumpor dioksida iz termoelektrana na Zapadnom Balkanu (uključenih u nacionalne planove smanjenja emisija - NERP) su prošle godine bile pet puta više od dozvoljenih.

Zbog kršenja graničnih vrednosti zagađenja, u martu 2021. godine Sekretarijat Energetske zajednice je pokrenuo postupke rešavanja sporova protiv BiH, Kosova, Sjeverne Makedonije i Srbije.

Termoelektrane na Zapadnom Balkanu su prema procjenama iz izvještaja odgovorne za ukupno 19.000 smrtnih slučajeva u periodu od 2018. do 2020. godine.

Od toga, broj smrtnih slučajeva prouzrokovanih prekoračenjem maksimalnih vrednosti iz NERP-a je bio skoro 12.000, piše Radio Slobodna Evropa.